

OKUL DUVARLARINDAKİ GÖRSELLERİN TARİH ÖĞRETİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Mehmet Suat BAL

Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kahramanmaraş

Süleyman YİĞİTTİR

Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Kahramanmaraş

İlk Kayıt Tarihi: 29.12.2011

Yayına Kabul Tarihi: 22.02.2012

Özet

Bu çalışma, tarih öğretimine yönelik okul duvarlarında yer alan görsel materyalleri ve bu materyaller hakkındaki öğrenci görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda 25 okul duvarında bulunan görsel materyaller incelenmiş ve altı grup ortaöğretim öğrencisi ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Sonuçta okullarda ortalama 19 farklı görsel öğenin olduğu, bunların çoğunlukla Osmanlı tarihini konu alan portre resimler olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler söz konusu resimlerin önemli olduğunu ancak yeterince dikkat çekici ve faydalı olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler dikkat çekici, belirli bir olayı canlandıran, gerçekçi ve sanatsal resimlerin asılması gerektiğini belirtmişlerdir. Okul duvarlarına asılan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin, tarihsel kanıt niteliği taşıyan, öğrenciyi düşündüren ve dikkat çekici özelliklere sahip resimler olması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Tarih Öğretimi, Tarih Öğretiminde Görseller, Okul Duvarlarındaki Görseller

EXAMINATION OF THE IMAGES ON THE SCHOOL WALLS IN VIEW OF THE HISTORY TEACHING

Abstract

This study aims to examine the visual materials on the school walls in view of history teaching and the views of students on these materials. In this frame, the visual materials on the walls of 25 schools were examined and a focus group interview was done with six groups of secondary school students. As a result it has been determined that there were averages of 19 different visual teaching in each school and most of them were the portrait images of Ottoman history. Students stated that the pictures are important; yet, they are not useful and attractive enough. The students stated that the pictures which attract attention portray a particular event in a realistic and artistic ways should be displayed on the school walls. It is suggested that the affectivity of visual materials placed on school walls for teaching history depends on portrait of historical evidence, attractive and thought provoking features.

Keywords: History Teaching, Images in History Teaching, Images on the school walls

1. Bu makale, 13-16 Ekim 2011 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen 5. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Bilim ve teknolojinin büyük bir hızla geliştiği dünyamızda çağın sosyal problemleri varlığını devam ettirmektedir. Bu durum günümüz dünyasında sosyal bilimlerin önemini bir hayli arttırmaktadır. Gittikçe artan ve çeşitlenen söz konusu problemler karşısında sosyal bilimlerin çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kendisini yenilemesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Sosyal problemlerin çözümünde en önemli unsur bireylerin eğitimi olup, bu konudaki en önemli görevlerden biri de bireyin ait olduğu topluma doğru bir şekilde adapte edilmesi ve sosyal bilgiler eğitiminin başarılı bir şekilde verilmesidir.

Sosyal bilgiler eğitimi içinde yer alan tarih eğitiminin bireylere kimlik kazandırma ve vatandaşlık bilinci vermedeki rolü çok büyüktür. Ayrıca tarih eğitimi, kavramların ve değerlerin kazandırılması, hedef, metot ve amaçların öğretilmesi çerçevelerinde aktif vatandaşlık eğitimi de desteklemektedir (1). Bu açıdan mühim görevleri yüklenen tarih eğitiminin muhakkak çağın bilim, teknoloji ve eğitimde getirdiği yeniliklere ayak uydurması gerekmektedir. İnsan geçmişle ilişkisini tamamen koparamaz ve göz ardı edemez. İnsan geçmişine organik ve kültürel olarak bağlıdır. Bu sebepten dolayı hafızaya dayanmayan bir insan ya da toplumun olmayacağı açıktır (2). Tarih dışı olmanın mümkün olmadığı bir durumda bireylere doğru ve modern yöntemlerle tarihi bilgiler kazandırılmalıdır. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte görselliğin had safhada kullanıldığı günümüz dünyasında yeni neslin ilgisini çekmek isteyen tarih eğitiminin de dikkat çekici ve görsel unsurlarla ön plana çıkması gerekmektedir. Eğitim sistemimizde bu amaca bir nebze de olsa ulaşmak için okul duvarları tarih öğretimine yönelik görsel öğeler ile süslenmektedir.

Okullarımızda tarih öğretimine yönelik olarak başta ulu önder Atatürk'ün anlattığı bir köşe, Türk büyüklerine ait resimler, çeşitli savaş sahnelerinin tasvir edildiği tablolar ve bu tablolar üzerine yazılı bulunan veciz sözlerle şiirler bulunmaktadır. Ayrıca okul duvarlarında coğrafya, biyoloji gibi görsel malzemeleri olan derslere ait tablolar ve özel haftalarda, periyodik olarak değiştirilen gazete veya duyuru panoları bulunmaktadır. Demircioğlu, (3) öğrencilerde tarih dersinden beklenen gelişimin sağlanması için geçmişini bugüne getirerek, tarih derslerinin basit, ilginç ve anlaşılır bir biçimde öğrenilmesine olanak sağlayacak öğretim ortamları düzenlenmesi gerektiği konusu üzerinde durmaktadır. Özellikle kimlik kazanma konusu çok önemli olduğu için tarih öğretiminin cazip hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır (4).

Atalara ve büyüklere saygı, Türk kültürünün temel öğelerinden birisidir. Evlerimizin duvarlarında aile büyüklerine ait resimler bu kültürün halk içinde hala devam ettiğini göstermektedir. Ülkemizde başta Atatürk olmak üzere diğer Türk büyüklerine duyulan büyük saygı ve sevgi, gelecek nesillere kimlik ve vatandaşlık bilinci kazandırmada büyük rol oynamaktadır. Hatta bu durumun sağlanabilmesi için ilköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 2.ünitesinin (Geçmişimi Öğreniyorum) doğrudan verilecek değerleri arasında "Türk büyüklerine saygı" de-

ğeri yer almıştır (34). Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları arasında ise "Millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak" bulunur (5). Bu amaçla okullarımızın duvarlarında başta Türk büyüklerinin resimleri olmak üzere birçok tarihi öge bulunmaktadır. Okul duvarlarındaki bu ögeler MEB'nin 1990/44 nolu genelgesine dayanarak asılmaktadır. Bu genelgede Türk büyükleri ve diğer tarihi öğelerin sergilenme gerekçesi "öğrencilerde millî benliğimize ve geçmişimize karşı ilgi uyandırmak ve sevgiyi geliştirmek suretiyle geleceğe daha iyi hazırlanmaları; kendilerini, ailelerini ve milletini yüceltmeleri sorumluluğunu geliştirmeleri" gösterilmiştir. Bu amaçla, Türk büyüklerine ait portre ve resimler, milletimize ve insanlığa hizmet etmiş, Atillâ, Alparslan, Osman Gazi, Fatih, Kanunî gibi tarihi büyükler; İbn-î Sina, Farâbi, Yunus Emre, Mevlâna, Hacı Bektaşî Veli gibi düşünürler; Arşimet, Edison gibi insanlığa hizmet etmiş ilim adamları ve diğer estetik değeri olan tabloların asılması tavsiye edilmiştir (6). Bakanlığın amaçladığı bu ideal kazanımlara ulaşmanın çok kolay olmadığı açıktır. Bu amaçlara ulaşmak için günümüzde eğitim ve eğitim teknolojilerindeki gelişmelerden faydalanmak gerekmektedir. Resimler, pedagojik yaklaşımlarla öğrencileri düşündürcek ve araştırmaya yönlendirecek şekilde olmalıdır.

Tarih öğretiminde okul duvarlarındaki görsellerden yararlanmak öğretim sürecini tekdüzelikten çıkaracağı için fayda sağlayacaktır. Yapılan araştırmalar da bu öngörüye desteklemektedir (7). Bu işlevde tarih öğretmenlerinin de etkisi yadsınmaz. Çünkü zamanla tekdüze hale gelen tarih derslerini yeni ve etkili yöntemlerle zenginleştirmek, tarih öğretmenlerinin yeteneklerine bağlıdır (8). Bu konuda yapılan araştırmalara baktığımızda; öğretmenlerin materyal kullandığı zaman öğrencilerinin derse ve öğrenmeye karşı daha istekli olduğu, öğretmenlerin de materyal kullandıkları zaman daha verimli olduklarını ifade ettikleri görülmüştür (9).

Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı da tarihsel kavrama becerilerini geliştirirken öğrencilerin görsel (fotoğraflar, temsili resimler, eğitsel karikatürler ve mimari çizimler vb.) ve edebi ürünler (roman, şiir ve oyunlar vb.) ile müzik (halk müziği, popüler ve klasik müzik) eserleri kullanması gerektiğini belirtir (5). Bu konuda Dilek (10), birincil tarihsel kanıtların öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve teşvik ettiğini belirtmiş ayrıca bunların düşünme süreçleri üzerinde işlevsel rolü olduğunu söylemiştir. Okul duvarlarına birince el kaynak olarak tarihi eser niteliği taşıyan minyatür ve resimlerin konulması ve öğrencilerin bu resimlere bakarak geçmişi olduğu haliyle anlamaları da sağlanabilir. Şimşek, (11), Kanuni'nin Barbaros'u kabulünü gösteren bir tarihi minyatürü ele almış ve resmin birinci elden kaynak olarak sorgulanmasının öğrencilerle nasıl yapılacağını ortaya koymuştur. Tarih öğretmenlerinin bu tarzda yapacakları birkaç pratikle birlikte öğrencilerin resimlere sorgulamacı anlayışla yaklaşacağı ve daha yüksek düzeyde çıkarımlarda bulunacağı muhakkaktır. Ancak tarihçiler daha çok yazılı malzemeler inceleyip yorumladığından dolayı görsel malzemelere çok az başvururlar (12). Tarih öğretiminde resim kullanımı sırasında öğretmenin ağırlıklı rol alması, öğrencilerin bireysel düşünmesi ve sonrasında öğrenciler arasında

etkileşimin olması gerekmektedir (13). Görsel materyaller sadece bir görüntü olarak kullanılırsa öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağlayamaz. Bu nedenle yazılı, basılı ya da yansıtılmış görsel materyallerin sorularla çözümlenmelerinin yapılması önemlidir (14). Ortaöğretim 11. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada; tarih öğretiminde fotoğraf kullanmanın akademik başarıyı artırmanın yanında öğrencilerde problem çözme, kronoloji bilgisi, empati, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir (15).

Öğrencilerin tarihsel düşüncelerini resimler üzerinde yaptıkları pratiklerle geliştirmeleri öğretmen ve öğrenci açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu konuda B. Ormond (16), üç aşamalı bir öğretim yönteminin öğrencilerin tarihsel imajlar konusunda düşünme ve tartışma becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Birinci aşamada öğrenci düşüncelerini yaşamakta, ikinci aşamada bu düşüncelerini grup arkadaşları ile tartışmakta, üçüncü aşamada ise gruplar arası tartışma gerçekleşmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin tarihi resimler konusunda zihinlerinin aktif olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Söz konusu görsel materyaller konusunda yapılan araştırmalar (17;18;19;20;21;22) fotoğraf, resim, karikatür, illüstrasyon, somut tarihi eserler vb. görsel öğelerin tarih derslerinde etkisini ortaya koymaktadır. Okul duvarlarında kullanılacak görseller ise düz ve çizgi resimler, şimşek kartlar, figürünler duvar resimleri, levhalar, afişler, grafikler, profiller, kesitler, karikatürler, gazete kupürleri ve kum masası olarak on iki alt başlıkta ifade edilmektedir (14).

Sosyal bilgiler öğretiminde ise resimler; bilgi verme amaçlı resimler, bir hikâyeyi tasvir eden resimler, açık uçlu resimler, anlamlı resimler ve politik karikatürler olarak sınıflandırılabilir (23). Tarih öğretimine yönelik okul duvarlarına asılacak görsel materyaller hazırlanırken yukarıdaki farklı resim formları kullanılmalıdır. Materyallerin seçiminde MEB, etkinliklerde kullanılacak metin ve görsel malzemelerin (resim, fotoğraf, karikatür, afiş, gazete, dergi, film, belgesel vb.) öğrenci seviyesine uygun ve pedagojik olmasını da tavsiye etmektedir (5).

Stradling de (12) eğitim amaçlı kullanılacak fotoğraflarda şu özelliklerin bulunmasını tavsiye etmektedir:

1. Kaynak malzemelerle bağlantı kolay kurulabilmeli
2. Alışıl gelmiş anlayışı ve kalıplaşmış algıları sorgulamaya yönelik olmalı
3. Açıklanması ve araştırılması gereken bazı çelişki ve belirsizlikler ortaya koymalı
4. Bir fotoğrafın sunduğu belirli kavrayışları sağlamalı (fotoğrafın harekete geçireceği duyguları)

Yukarıdaki özelliklere sahip bir görsel malzeme öğrencinin dikkatini çekmesinin yanında onu düşünmeye tartışmaya ve araştırmaya da sevkeder. Bu yolla yapılan tarih öğretimi ise yapılandırmacı yaklaşıma da uygundur. Tarih öğretimi konusunda önceki

çalışmalarda öğrencinin kolay anlayabileceği görseller tavsiye edilirken (24) yeni çalışmalarda öğrencinin anlamakta güçlük çekeceği ve bu yolla araştırmaya düşünmeye yöneleceği resimler asılması tavsiye edilmektedir. Nichol de görsel imgeleri kimlik oluşturmada bir araç olarak görmekte ve bu konuda yaptığı çalışmada örnek resimler olarak bir konuyu bir karede özetleyen anlam yüklü fotoğraflar tavsiye etmektedir (25).

Demirel ve Turan (26) ise demokratik ülkelerde iyi vatandaş yetiştirmenin yanında demokratik vatandaş yetiştirmeye önem verildiğini, orta öğretim programlarının bu yönde yapıldığını belirtmektedirler. Bununla birlikte insan merkezli bir yaklaşım sergileyen demokratik tarih programlarının önemli tarihi kişilere yer verdiği kadar halktan insanlara da yer verdiğini ifade etmektedirler.

Okul duvarlarında yer alan görseller aynı zamanda karakter eğitiminde de etkili olmaktadır. Özellikle öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerle özdeşleşmiş kişilerin görselleri kantin, spor salonu, sınıf vb. okul ortamlarındaki farklı yerlere asılabilir. Böylece öğrencilerin iyi örnekleri görmeleri ve tanınmaları sağlanmalıdır (27). Ayrıca, görsellerdeki kahramanlarla ilgili formlar oluşturulup öğrencilere doldurtularak o kahramandaki belirgin karakter özelliğini kazanmaları sağlanabilir (28).

Bu çalışmada okul duvarlarında yer alan Türk büyüklerine ait resimler, çeşitli savaş sahnelerinin tasvir edildiği tablolar ve diğer görsel öğeler ele alınmış ve incelenmiştir. Temel amaç, mevcut durumu betimlemek ve öğrencilerin bu öğelerden daha fazla istifade etmesini sağlayacak öneriler getirmektir. Böylece öğrenciler, Türk büyüklerini ve tarihini daha iyi tanıyacak bu yolla sağlam bir kimlik ve olumlu bir karakter kazanmalarına katkıda bulunulacaktır. Tarih öğretiminde görsel materyallerin kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırmanın yanında kalıcılığı da artırmaktadır. Tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin tarih derslerinde kullanılmasının yanı sıra okul duvarlarında da kullanılmaktadır. Okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin içeriği, bu materyallerin tarih öğretimi açısından istenilen amaca ulaşmasında büyük öneme sahiptir.

Problem Durumu

Ortaöğretim kurumlarının duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyaller ve bu konudaki öğrenci görüşlerinin ne olduğu bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır. Alt problemler ise şunlardır:

1. Okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin, konusu ve içeriğinin durumu nedir?
2. Öğrencilerin okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyaller konusundaki düşünceleri nelerdir?

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarının duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin ve bu görsellerle ilgili öğrenci görüşlerinin incelenmesi

amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırma tarama modelindedir. Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin durumu ve öğrencilerin bu konudaki algılarını var olduğu haliyle betimlemek için tarama modeli seçilmiştir. Okul duvarlarındaki görsel öğeler fotoğraflanarak arşivlenmiş ve doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu konudaki öğrenci görüşleri ise nitel veri toplama yöntemlerinden olan odak grup görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Odak grup görüşme tekniği ile grup üyelerinin görüşleri birbirini etkileyerek hızlı bir şekilde yeni ve farklı fikirlerin ifade edilmesini sağlamanın yanında oluşturulan rahat ortam ile bireylerin fikirlerini söylemesine cesaret verir. Bu yönü ile odak grup görüşmeleri, zengin veri setlerine çabuk ulaşılmasını sağlar. Fakat odak grup görüşmelerinin zayıf yönleri de vardır. Grup üyeleri cesur davranarak yer yer soruları amacının dışında değerlendirilerek görüşmenin amacı dışına çıkabilir. Bazen de grup akli denilen bir süreçle yanlış savunur hale gelebilirler. Grupta söylenen şeyler diğer görüşleri sınırlayabilir ve yönlendirebilir (29). Öğrencilerin bireysel görüşmelerde tutukluk yaşadıkları ve konu hakkındaki düşüncelerini ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür. Bu sebepten dolayı odak grup görüşmesine karar verilmiştir. Öncelikle öğrencilerle ve öğretmenlerle serbest görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucu odak grup görüşmesi soruları belirlenmiştir. Bu soruların oluşturulmasında öğretmenlerin yanı sıra 2 alan uzmanıyla da görüş birliğine varılmıştır.

Verilerin analizinde görsel materyaller, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenmiş, araştırmanın güvenilirliği için analizler karşılaştırılmış ve üzerinde karar birliği sağlanmıştır (35). Verilerin sunumunda frekans ve yüzde istatistikleri kullanılmıştır. Öğrenci ve öğretmen odak görüşmelerinde elde edilen bulgular ise sorulan sorulara göre sınıf düzeyinde tasnif edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada Kahramanmaraş ve çevre illerden random yöntemiyle seçilmiş 25 okulun duvarlarında bulunan görseller incelenmiştir. Bu doğrultuda Kahramanmaraş il merkezinde 11 okul, Elbistan ilçesinde 5 okul, Göksun ilçesinde 1 okul, Pazarcık ilçesinde 1 okul, Gaziantep il merkezinde 5 okul, Elazığ il merkezinde 1 okul ve İskenderun ilçe merkezinde 1 okul araştırma kapsamında incelenmiştir.

Ayrıca Kahramanmaraş merkezde bulunan bir okuldaki 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşan 8 grup öğrenci ile sınıf ortamında görüşülmüştür. Grup sayıları 20-25 aralığındadır.

3. Bulgular

Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek sunulmaktadır.

1. Alt probleme ilişkin bulgular

Çalışmada 25 okuldaki tarih öğretimine yönelik 484 görsel materyal incelenmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre görsel materyaller; konularına, Türk büyüklerinin yaşadıkları döneme ve yapısal analizlerine göre değerlendirilmiştir.

Tablo1. Tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin konulara göre dağılımı

Konular	f	%
Osmanlı Tarihi	246	50,8
Genel Türk Tarihi	136	28,1
Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi	86	17,8
Yerel Tarih	16	3,3
Toplam	484	100

Osmanlı Tarihine ait 246, Genel Türk Tarihine ait 136, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihine ait 86 ve Yerel Tarihe ait 16 görsel materyalin yer aldığı görülmüştür. Bakanlığın genelgesinde yer almasına rağmen Arşimet ve Edison gibi insanlığa hizmet etmiş ilim adamlarının resimlerine rastlanmamıştır. Görsel materyallerin yarısının (%50,8)Türk tarihindeki devletlerden bir olan Osmanlı Devleti'nde yoğunlaşması dikkat çekmektedir.

Tablo 2. Tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin yapısal analizi

Görsel çeşitleri	f	%
Portre	291	60,1
Canlandırma (İllüstrasyon)	88	18,2
Fotoğraf	76	15,7
Diğerleri	29	6,0
Toplam	484	100

Araştırma kapsamındaki okulların duvarlarındaki tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin yapısal analizine bakıldığında 291 portrenin, 88 canlandırma (illüstrasyon), 76 fotoğraf ve 29 farklı formda görsel materyalin olduğu tespit edilmiştir. Görsel öğelerin yarısından fazlasının (%60,1) portre tarzında olması örnek kişilere okullarda daha çok yer verildiğini de göstermektedir. Aynı zamanda olayların canlandırıldığı illüstrasyonların da en fazla ikinci tercih edilen resim tarzı olması dikkat çekmektedir.

Tablo 3. Okul Duvarlarında Bulunan Türk büyüklerine Ait 23 Görselin Analizi

Kategori	Görsel çeşitleri	f	%
Konulara göre durumları	Osmanlı Tarihi	12	52,2
	Genel Türk Tarihi	8	34,8
	Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi	3	13,0
	Toplam	23	100
Yapısal durumları	Portre	17	73,9
	Canlandırma	6	26,1
	Toplam	23	100

Şekil 1. Okul Duvarlarında Bulunan Türk büyüklerine Ait 23 Görsel

Tablo 3’deki verilere göre okullarda bulunan Türk büyüklerine ait görsel materyaller (23 adet) tarih öğretimindeki konu alanlarına ve görsel öğelerin yapısal durumlarına göre sınıflandırıldığı görülmektedir. Görsel öğelerin konulara göre dağılımında ise sırasıyla Osmanlı Tarihi (%52,2), Genel Türk Tarihi (%34,8) ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi (%13) olarak var oldukları görülmektedir. Okul duvarlarında Türk büyüklerine ait görsel materyallerin yapısal analizine bakıldığında ise en fazla portrenin (%73,9) olduğu, daha sonra canlandırmanın (illüstrasyon) (%26,1) yer aldığı görülmüştür. Türk büyüklerine ait görsel öğelerin yapısal analizinde yalnızca iki türün kullanılmış olması dikkat çekicidir.

2. Alt Probleme Ait bulgular

Öğrencilerle (8 grup öğrenci) ve öğretmenlerle (5 öğretmen) yapılan odak görüşmeler sonrası aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Soru 1. “Okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyaller konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce bu materyaller faydalı mı?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin okul duvarlarındaki görsel materyallerle ilgili düşünceleri

10.sınıf öğrenci görüşleri	11.sınıf öğrenci görüşleri	12.sınıf öğrenci görüşleri
Gördükçe hatırlanıyor	Dikkat çekiyor bütün bir öğle arasında bunları okumuştum	Sürekli asılı olduğu için dikkat çekmiyor
Türk büyüklerini tanıma açısından faydalı	Türk büyüklerinin ismi kadar icraatları da önemli	Resim altındaki bilgiler kalıcı olmuyor
Güncel hazırlanırlarsa daha faydalı	Akılda kalıyor	Yüksekte olduğu için okunmuyor
Yazılar uzun, okunmuyor		Dikkat çekici değil
		İlgi çekici olarak anlatılmadığı için kalıcı değil

Tablo 4'teki bulgulara göre öğrenciler, Türk tarihine ait görsel materyallerin önemli olduğunu ancak çoğunlukla kendilerinin faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler okul koridorlarında yer alan görsel materyallerden neden yeterince faydalanamadıklarını ise “sürekli asılı olmaları, güncel olmamaları, dikkat çekici olmamaları, resimlerin altındaki bilgilerin fazla olması ve kalıcı olmaması, yüksekte oldukları için okunmamaları ve Türk büyüklerinin isimleri kadar icraatlarına da vurgu yapılmaması” gibi nedenleri belirtmişlerdir. Sınıf düzeyinde bakıldığında ise 10 ve 11.sınıf öğrencilerinin görsellerle ilgili olumsuz ifadelerin yanısıra olumlu ve yapıcı eleştiriler (güncel hazırlanmaları, Türk büyüklerinin icraatlarına da yer verilmesi gerektiği gibi) verdikleri görülmektedir. 12.sınıf öğrencilerinin ise özellikle olumsuzlukları diğerlerine göre daha fazla sayıda vurgulaması dikkat çekicidir.

Soru 2. “Okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerden en çok akılda kalanı hangisidir?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5. Görsel öğelerden öğrencilerin en çok akıllarında kalanlar

10.sınıf öğrenci görüşleri	11.sınıf öğrenci görüşleri	12.sınıf öğrenci görüşleri
Kanuni Sultan Süleyman	Türk bayrağının oluşumu	Başöğretmen M. Kemal Atatürk
Sultan Alparslan	Heybetli resimler	Ulubatlı Hasan’ın bayrağı dikmesi
Ulubatlı Hasan’ın bayrağı dikmesi	Mermi taşıyan kadın	Sultan Alparslan
Kurtuluş savaşı tabloları	Ulubatlı Hasan’ın bayrağı dikmesi	Yavuz Sultan Selim’in resmi

10.sınıf öğrenci görüşleri	11.sınıf öğrenci görüşleri	12.sınıf öğrenci görüşleri
Sultan II.Abdülhamit	Gemilerin karadan yürütülmesi	Çanakkale Savaşı resimleri
Fatih Sultan Mehmet'in atın sırtında İstanbul'a girişi		Fatih Sultan Mehmet'in atın sırtında İstanbul'a girişi
		Türk bayrağının oluşumu

Tablo 5'teki bulgulara göre 10.sınıf öğrencilerinin 6, 11.sınıf öğrencilerinin 5, 12.sınıf öğrencilerinin ise 7 görsel öğeyi akıllarında tuttukları veya onları hatırladıkları tespit edilmiştir. Bu bulguya göre öğrencilerin okul duvarlarında yer alan görsel materyallerden bazılarını hiç unutmadıklarını hatta bazılarında çok etkilendikleri söylenebilir. Öğrencilerin en çok aklında kalan görsel öğeler şöyle sıralanabilir: Türk bayrağının oluşumu, Ulubatlı Hasan'ın bayrağı dikmesi, Fatih Sultan Mehmet'in atın sırtında İstanbul'a girişi, Gemilerin karadan yürütülmesi, M. Kemal Atatürk'ün başşöğretmen fotoğrafı, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşı resimleri, Sultan Alparslan, Yavuz Sultan Selim, II. Abdülhamit portreleri ve heybetli resimler. Bu görsellerden özellikle "Ulubatlı Hasan'ın bayrağı dikmesi" illüstrasyonu tüm sınıf düzeyindeki öğrencilerin akıllarında kalması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca "Fatih Sultan Mehmet'in atın sırtında İstanbul'a girişi ve Sultan Alparslan" görselleri de 10 ve 12.sınıf öğrencilerince akılda yer etmiş olan görsellerdendir.

Öğrencilerin en çok aklında kalan görsel öğelerin yapısal analizine göre toplam 19 görsel ögenin 15 tanesinin bir olayı anlatan canlandırma (illüstrasyon) tabloları olduğu, buna karşı 4 ögenin ise padişah portreleri olduğu görülmektedir. Bir kare içinde çok şeyin anlatıldığı canlandırma resimler, öğrenciler tarafından daha ilginç bulunmuşlardır. Bunun yanında miğferli Sultan Alparslan portresi, heybetli bakış ve duruşları ile diğer bazı hükümdar portreleri de öğrencilerin ilgisini çekmiştir.

Soru 3. "Sizden okul duvarları için tarih öğretimine yönelik görsel materyaller yapmanız istense neler yapardınız?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Öğrencilere göre okul duvarlarında olması gereken görseller

10.sınıf öğrenci görüşleri	11.sınıf öğrenci görüşleri	12.sınıf öğrenci görüşleri
Kronolojik sıra ile Osmanlı padişahlarının resimleri	Akıncı resmi	Gemilerin karadan yürütülmesi
Halide Edip Adivar	Varna savaşında I. Murat'ın tasviri	Türk büyüklerinin başından geçen önemli bir olayın resmedilmesi
İbni Sina ameliyat yaparken resmi		Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethini görsel olarak canlandıran resimler
		Seyit Onbaşı resmi

Tablo 6'daki bulgulara göre öğrencilerin, okul duvarlarına tarih öğretimine yönelik olarak 10.sınıflarda üç, 11.sınıflara iki ve 12.sınıflarda da dört çeşit görsel yapmak istedikleri belirlenmiştir. 10.sınıf öğrencilerinin yapmak istedikleri görsel materyaller “kronolojik sıra ile Osmanlı padişahlarının resimleri, Halide Edip Adivar ve İbni Sina ameliyat yaparken resmi; 11.sınıf öğrencilerinin “akıncı resmi, Varna savaşında I.Murat tasviri”; 12.sınıf öğrencilerinin ise “İstanbul’un fethini anlatan gemilerin karadan yürütülmesi, Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’a girişi, Türk büyüklerinin başından geçen önemli bir olayın resmi ve Seyit Onbaşı” görselleridir.

Tablo 7. Öğrencilerin konuyla ilgili soruların haricindeki önerileri

10.sınıf öğrenci görüşleri	11.sınıf öğrenci görüşleri	12.sınıf öğrenci görüşleri
Haftalık asılan görseller ve değişen panolar daha çok dikkat çekmektedir.	Resimleri aydınlık yere koyar veya ışıkla aydınlatırdım.	Bu konuda eğitime erken başlanmalı. Türk büyükleri anaokulundan başlayarak öğretilmeli.
İnkılâplar anlatılırken değişikliklerin görsel ifade edilmesi bilginin kalıcılığını artırıyor.	Her sınıfın katına o sınıfın işlediği derslerle ilgili resimler asardım.	Her kata sınıfların işledikleri konulara paralel olarak ayrı bir devlet hakkında panolar asardım.
Sınıflarda olmalı.	Savaş meydanını koridora boyu boyunca resmederdim.	Resimlerin boyutlarını büyütür kabartma resimler yapardım.
Gerçeğe yakın olmalı.	Okuldaki resimler vesikalık tarzında sanatsal resimler olmalı.	Karanlık koridorlara değil dikkat çeken köşelere asardım.
Resim yazıları uzun rapor gibi, hikâyemsi değil.	Dikkat çekici yerlere asılmalı.	
	Kronolojik sıraya uygun asardım.	
	Büyük bir harita üzerine resimleri koyardım.	

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde 10.sınıf öğrencilerinin konuyla ilgili olarak 5 öneri; 11.sınıf öğrencilerinin 7 öneri; 12.sınıf öğrencilerinin ise 4 öneri sunduğu görülmektedir. Öğrencilerin özellikle tarihi olayların görsel olarak somutlaştırılmasını (kabartma, harita üzerine görseller yapma gibi) önermeleri dikkat çekicidir. Ayrıca resimlerin gerçeğe yakın olması, derste işlenen konularla paralel asılmaları, inkılâpların görsel öğelerle işlenmesi, görsellerin sanat ürünü niteliği taşıması gibi öneriler de öğrencilerin mevcut görsellerin haricinde dikkat çekici görseller istediklerini ortaya koymaktadır.

Odak grup görüşmesi yapılan tarih öğretmenlerinin (5 kişi) görsel materyallerin

tarih öğretiminde kullanılması yönelik görüşleri ise şu şekildedir:

- ✓ Türk büyüklerinin tanıtılması çok önemli
- ✓ Tarih öğretimine yönelik görsel öğeler düşünme becerilerini desteklemeli
- ✓ Sürekli asılı olan görsellerin dikkat çekmediği, öğretmenlerin bir derslerinde bu öğeler üzerinde durarak farkındalık oluşturulması gerekli
- ✓ Okulda bir köşe veya bir sınıfın Türk tarihine ve Türk büyüklerine ayrılması gerekli

Tarih öğretmenlerinin ifade ettiği görüşlere göre, Türk büyüklerinin tanıtılmasının önemli olduğu, bu resimlerin düşünme becerilerini desteklemesi gerektiği ve bu sebepten dolayı öğretmenlerin okul duvarlarına asılan görseller konusunu bir derste ele alması ve farkındalık oluşturmasına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca bu konuda yöneticilerden de Türk tarihi ve Türk büyüklerinin anlatıldığı bir köşenin veya sınıfın oluşturulması konusunda destek istedikleri görülmektedir.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Bu araştırmada 25 okul duvarında bulunan tarih öğretimine yönelik 484 görsel materyal incelenmiştir. Ortalama olarak her okul duvarında 19 resim olduğu tespit edilmiştir. Araştırılan okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin konulara göre dağılımına bakıldığında birinci sırada Osmanlı Tarihi (%50,8), ikinci sırada Genel Türk Tarihi (%28,1), üçüncü sırada Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi (%17,8) ve dördüncü sırada Yerel Tarihe (%3,3) ait görsel materyallerin bulunduğu görülmüştür. MEB'nin 1990/44 nolu genelgesi uyarınca okullara asılan görsellerin yine bu genelgenin içeriğine çoğunlukla uyduğu görülmektedir. Ancak görsellerin içerdiği konuların dağılımındaki farklılıkların kısmen ders programına paralellik arz ettiği söylenebilir. Örnek olarak MEB'nin 1990/44 nolu genelgesinde Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi konusunda sadece iki görsel (İstiklâl Savaşı, İstiklâl Savaşı'nda mermi taşıyan Türk kadını) ifade eden tablolar) asılması istenmiş ancak okullarda bu konuda daha fazla oranda (%17,8) görsel olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde ders programına paralel olarak Genel Türk Tarihi konulu görsellerin oranı genelgede istenenden az Osmanlı Tarihi konulu görsellerin oranı ise genelgede istenenden fazladır.

MEB'nin 1990/44 nolu genelgesinde yer almasına karşın Okul duvarlarımızda genel dünya tarihi konusunda görsel öğeler bulunmaması, küreselleşen dünya gerçeği dikkate alındığında bir eksiklik olarak nitelendirilebilir.

Araştırmanın yapıldığı okulların Kahramanmaraş ve Gaziantep gibi Milli Mücadele'de önemli faaliyetler yapmış iki ilimiz olmasına karşın yerel tarih açısından zengin materyallerin var olmadığı söylenebilir. Genel olarak yerel tarihle ilgili görsellerin sayısının yetersiz olduğu da söylenebilir.

Araştırılan okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsel materyalle-

rin yapısal durumlarına bakıldığında en fazla portrenin (%60,1), ikinci sırada canlandırmanın (%18,2), üçüncü sırada fotoğrafın (%15,7) ve diğer formda görsel materyalin (%6) olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere bakıldığında okullarımızda kullanılan görsel materyallerin çoğunluğunun portre olduğu söylenebilir. Öğrencilerin odak görüşmesinde verdikleri önerilerde ise kabartmaların yapılması, koridor boyunca oyun canlandırmasının istenmesi gibi talepler de dikkate alınabilir.

Genel olarak okullarda kullanılan Türk büyüklerine ait 23 görsel materyalin konulara göre dağılımına bakıldığında birinci sırada Osmanlı Tarihine ait öğelerin olduğu (%52,2), yapısal durumlarına bakıldığında ise en çok portrenin olduğu (%73,9) görülmüştür. Bu durum tarih öğretimine yönelik görsel öğelerin dağılımıyla paralellik göstermektedir. Türk büyükleriyle ilgili görsellerle ilgili öğrencilerin görüşlerinin dikkat alınmadığı görülmektedir. Çünkü öğrenciler odak görüşmelerde Türk büyüklerinin bir faaliyet içindeki haliyle gösterilmesini istemektedirler. İbni Sina ameliyat yaparken gibi.

Odak grup görüşmelerinde öğrencilerin Türk büyüklerine karşı büyük bir sevgi ve hayranlık duydukları ve konu hakkında çok duyarlı oldukları görülmüştür. Görüşme sırasında öğrencilerin ileri sürdükleri fikirler kadar ortamda oluşan heyecan ve sevgi dolu atmosfer de bu duyarlılığın bir göstergesi olmuştur. Öğrenciler, Türk tarihine ait görsel materyallerin önemli olduğunu ancak çoğunlukla kendilerinin faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum literatürdeki çalışmalarla da paralellik göstermektedir (11). Öğrencilerin okul koridorlarında yer alan görsel materyallerden faydalanamama sebeplerinin başında resimlerin güncel olmaması (sürekli asılı) ve dikkat çekici olmaması gelmektedir. Bunun yanında resimlerin yazılarının öğrenci seviyesine uygun formatta çekici olmamasından ve sıkıcı olmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Öğrencilerin okul duvarlarında yer alan görsel materyallerden bazılarını hiç unutmadıklarını hatta bazılarında çok etkilendikleri görülmüştür. Öğrencilerin en çok aklında kalan görsel öğeler şöyle sıralanabilir: *Türk bayrağının oluşumu, Ulubatlı Hasan'ın İstanbul burçlarına bayrağı dikmesi, Fatih Sultan Mehmet'in atın sırtında İstanbul'a girişi, gemilerin karadan yürütülmesi ve M. Kemal Atatürk'ün başöğretmen fotoğrafı*. Öğrencilerin en çok aklında kalan görsel öğeler incelendiğinde bu öğelerin aslında bir canlandırma içerdiği görülmektedir. Diğer duvar resimlerinden farklı olarak bir süreç resimle anlatılmakta ve bu resimler de haliyle portrelerden daha çok dikkat çekmektedir. Bu yönü ile bir olayı anlatan resimler, "nasıl" sorusuna cevap veren resimdir. Bu resimler bir süreci çizgilerle anlattığı için öğrenciler resmi anlamaya çalışmakta ve zihinsel bir aktivite içine girmektedirler. Diğer türlü portre resimlerinde sadece kişiyi tanımak, yani ezber bilgiyi hatırlamak söz konusudur. Görüldüğü üzere süreç anlatan resimler yapılandırmacı yaklaşıma uygun resimlerdir. Öğrencilerin ifadeleri de bu görüşü doğrulamaktadır. Öğrencilerin en çok aklında kalan görsel öğelere bakıldığında toplam 19 görsel öğenin 15 tanesinin bir olayı anlatan canlandırma (illüstrasyon) tabloları olduğu buna karşın 4 öğenin ise padişah portrele-

ri olduğu tespit edilmiştir. Bir kare içinde çok şeyin anlatıldığı canlandırma resimler, öğrencilerin ilgilerini çekmiş, duyu ve düşünce boyutu ile onları etkilemiş ve kalıcı olmayı başarmıştır. Bunun yanında miğferli Sultan Alparslan portresi, heybetli bakış ve duruşları ile diğer bazı hükümdar portreleri (Yavuz Sultan Selim gibi) öğrencilerin ilgisini çekmiştir.

Öğrencilerin okul duvarlarına tarih öğretimine yönelik yapmak istedikleri materyaller, literatürde yapılan çalışmalarla paralellik arz etmektedir. Benzer bir araştırmada, öğrencilerin Osmanlı tarihine ve bu konu içinde Avrupa'ya yayılma ve askeri başarılarına daha yüksek düzeyde ilgi duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin tarihte en çok bilim adamlarına karşı ilgi duydukları, Türkiye'nin ise en çok ilgi duyulan bölge olduğu sonucuna ulaşılmıştır (30). Bu araştırma sonuçları ile öğrencilerin okul duvarlarında yer almasını istedikleri tarihi öğeler benzerlik içindedir.

Öğrencilerin yine bir önceki soruda ifade edilen öğelere benzer öğeler yapmak istedikleri görülmektedir. Bu öğrenciler, Fatih'in portresini değil İstanbul'u fethinin temsili resmini, İbni Sina'nın portresini değil ameliyat yaparken ki resmini yapmak istemektedirler. Padişahların resmini ise zihin haritası yapabilecek şekilde sıralı veya okulun her katına ayrı bir konu çerçevesinde resimler şeklinde asılmasını istemektedirler. Bu doğrultuda tarih öğretimine yönelik olarak, okul duvarlarına düz resimler, çizgi resimler, şimşek kartlar, duvar resimleri, levhalar, afişler, panolara karikatürler ve gazete kupürlerinin asılması önerilebilir. Ayrıca okul duvarlarında yer alan tarih öğretimine yönelik görsellerin öğrencilerin dikkatini daha fazla çekmesi için dijital panolar da değişen, hareketli ve üç boyutlu formlarda sunulmaları önerilebilir.

Öğrencilerin okul duvarlarına asılacak tarih öğretimine yönelik materyaller konusunda heyecanlı ve istekli önerileri bu konudaki duyarlılıklarının başka bir göstergesi olmuştur. Öğrenciler, Türk büyüklerinin görsellerinin; anaokulundan başlayarak öğretilmesini, bunun yanında bu resimlerin sınıflara da asılmasını, her kata tarih dersinde işlenen konulara paralel, kronolojik sıraya uygun şekilde asılmalarını, resimlerin boyutlarının büyük olmasını, resimlerin vesikalık tarzda olmamasını kabartma gibi etkileyici sanatsal ve gerçeğe yakın olmasını, görsel yazılarının hikâyemsi olmasını ve görsellerin belirli aralıklarla değiştirilmesini istemektedirler. Bu doğrultuda okul duvarlarına, gerçekçi özelliğe sahip, öğrencilerin tarihi olduğu haliyle algılamalarını sağlayacak, tarihsel kanıt niteliği taşıyan resimlerin asılması da önerilebilir (11).

Okul duvarlarındaki tarih öğretimiyle ilgili görsellerle ilgili olarak öğretmenler de görüş ve öneriler sunmuştur. Onlara göre görseller, tarih öğretiminde önemlidir. Çünkü görseller, düşünme becerilerini desteklemektedir. Görsellerden daha etkin yararlanabilmek için farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Bu da görseller için bir sınıfın veya köşenin ayrılması ve ders işlenişinde görsellerden yararlanma şeklinde olabilir. Dilek de (10) öğrencilerin tarih dersiyle ilgili imgeleri yorumlamalarında öğretmenlerin yönlendirmelerinin büyük önem taşıdığını belirtmektedir. Tarih öğretmenlerinin, tarih öğretiminde kullanılacak materyallerin dikkat çekici olması ve

düşünme becerilerini geliştirmesi konusundaki görüşleri literatürdeki çalışmalarla paralellik arz etmektedir (31).

Öğrenci görüşleri genel olarak incelendiğinde, konu hakkındaki düşüncelerinin bir bütünlük sergilediği görülmektedir. Öğrenciler, görsellerin genelde dikkat çekici ve akılda kalıcı olmadığını ifade ettikten sonra mevcut görseller içinde en kalıcı ve dikkat çekici olanlarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin kendilerinin okul duvarlarına tarih öğretimine yönelik görseller yapmaları istendiğinde ise ilginç, dikkat çeken, süreç anlatan, sanatsal olarak değerli olan görseller hazırlayacaklarını belirtmişlerdir.

Sonuçta, tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin derse karşı ilgiyi artırdığı, kavram yanlışlarını gidermeye yardımcı olduğu, öğrencinin düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirdiği, konu hakkında yapılan çalışmalarda da vurgulanan bir durumdur (9;32;33). Bu sebepten dolayı okul duvarlarına tarih öğretimine yönelik görsellerin asılması önerilmektedir. Okul duvarlarına asılacak görsel materyaller konusunda, öğrencilerin ve öğretmenlerin yukarıdaki önerileri dikkate alınabilir. Okul duvarlarına asılan tarih öğretimine yönelik görsel materyallerin tarihsel kanıt niteliği taşıması, öğrenciyi düşündüren ve dikkati çeken görseller olması önerilebilir. Okulun bulunduğu çevreye ait, tarihi kanıt niteliği taşıyan öğelerin kendisinin veya görselinin de okul duvarlarına asılması önerilebilir. Bu görsellerde yerel halktan, toplumun farklı kesimlerini temsil eden insan figürleri yer alabilir. Ayrıca okul duvarlarına asılacak görseller konusunda okul öğrencilerinin görüşlerinin alınması ve onların katılımı ile bu görsellerin oluşturulması, görsellerin daha etkili olmasını sağlayabilecektir.

5. Kaynakça

1. Demircioğlu, İ. H., (2008). Türkiye’de Vatandaşlık Eğitimi Aktif Vatandaşlık Eğitimi Desteklemekte midir? Türk Tarih Öğretmenlerinin Görüşleri, (Edit. M. Safran D. Dilek), 21. Yüzyılda Kimlik Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi, İstanbul, 54-60
2. Safran, M. (2010). Tarih nerededir? Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmeleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Yeni İnsan.
3. Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayıncılık.
4. Göksel Ö. L., (1958), Tarihi Çocuklarımıza Nasıl Öğretelim, Aydın.
5. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2009). Ortaöğretim 11.Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı.
6. MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 15.9.1982 gün ve 1982/128 sayılı Genelgesi
7. Ayva, Ö., (2010) Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Öğretme Süreci İle İlgili Öğrenci Görüşleri, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey.
8. Güler, İ. (2005). Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi, İstanbul, Elif Kitapevi.
9. Ulusoy, K.,(2009) Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih ve Coğrafya Konuları Öğrenirken Öğretmenlerin Materyal Kullanma Durumları, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 10, Sayı 2, Ağustos 2009 Sayfa 85-99.

10. Dilek, D. (2009). Geçmişi İmgelerle Yeniden Kurmak: İlköğretim Düzeyinde Tarihsel İmgelerle Becerilerinin Kullanımı Üzerine İkonografik Bir Analiz. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9(2), 3-58.
11. Şimşek, A., (2003). Tarih Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı, GÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (1), 141-155.
12. Stradling, R. (2003). 20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli, Trk. trc. Ayfer Ünal. İstanbul: Tarih Vakfı.
13. Paykoç, F., Özer, B. (1991), Tarih Öğretimi, Eskişehir, AÜ Yay.
14. Yaşar, O., (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Görsel Materyal Kullanımı İle Coğrafya Konularının Eğitim ve Öğretimi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 163.
15. Akbaba, B. (2005). Tarih Öğretiminde Fotoğraf Kullanımı, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (1) 185-197.
16. Ormond, B., 2011, Enabling Students to Read Historical Images: The Value of the Three-Level Guide for Historical Inquiry, The History Teacher 44 (2) 179-190.
17. Aslan, E., (2008). Tarih Öğretiminde Fotoğraf Kullanımı, DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 24: 82-91.
18. Köstüklü, N. (2006). Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi. Konya: Sebat Ofset.
19. Erdem, M., (2005).Tarih Öğretiminde Yardımcı metinler: Sınıftaki karikatürler, DEÜ, Buca Eğt. Fak. Dergisi, 18: 131-140
20. Akengin H., İbrahimoglu, Z., (2010). Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Derse İlişkin Görüşlerine Etkisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29 (2), 1-19.
21. Uluçay, Ç. (1958), Çevre İncelemeleri Tarih Öğretimi, İstanbul, Yeni Matbaa.
22. Uzuner, S., Aktaş, E., Albayrak L., (2010), Türkçe 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitaplarının Görseller (İllüstrasyonlar) Açısından Değerlendirilmesi, Tübar, XXVII-Bahar/S. S.723.
23. Yazıcı, K. (2006). Sosyal Bilgilerde Kullanılan Görsel Araçlar: Haritalar-Küreler, Resimler, Tablolar ve Grafikler; SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 651-662.
24. Baymur, F., (1949). Tarih Öğretimi, İstanbul, İnkılâp Kitapevi.
25. Nichol, J., Görsel İmgeler aracılığı İle Kimlik Oluşturma, Hafıza Kimlik, Aidiyet: Tarih Kültür ve Yorumlayıcı Çevreler, Editörler, M. Safran D. Dilek, 21. Yüzyılda Kimlik Vantandaşlık ve Tarih Eğitimi, İstanbul, 238-240
26. Demirel, M., & Turan, İ. (2009). Karşılaştırmalı Lise Tarih Programları. M. Demirel, & İ. Turan içinde, Tarih Öğretim Yöntemleri (s. 90-11). Ankara: Nobel Yayın.
27. Otten, E.H. (2000). Character Education, ERIC Clearinghouse for Social Studies/Social Science Education. ERIC Identifier: ED444932. <http://www.hi-ho.ne.jp/taku77/refer/444932.htm>, (26/04/2005 tarihinde ulaşılmıştır.)
28. Sanchez, T.R.(1998). Using Stories About Heroes to Teach Values. ERIC Digest Clearing house for Social Studies. http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/16/f7/82.pdf (25/12/2005 tarihinde ulaşılmıştır.)
29. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
30. Kaya, R., Demirel M., (2008) Lise 3. Sınıf Öğrencilerinin Tarih Derslerindeki İlgi Alanları

- (Erzurum Örneği), Atatürk Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 1.
31. Demircioğlu, E., (2011). Tarih Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Tarih Ders Kitabındaki Görseller Hakkındaki Görüşleri, KTÜ Sos. Bil. Enst. YL Tez, Trabzon.
  32. Marcketti, B. S. (2011). Effective Learning Strategies in the History of Dress, The History Teacher 44 (4) 547-568.
  33. Erdoğan, N., (2007) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Resimlendirilmiş Öykülerin Tarihsel Düşünme Becerilerinin Gelişimine Etkisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, YI Tez, İstanbul.
  34. MEB. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı (taslak basım). Ankara: MEB Yay.
  35. Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem A Yay. s.256.

EXTENDED ABSTRACT

As is known, there are visual materials in the corridors of most of the schools in our country. These materials facilitate the history education. Also, exposing students with these good examples as role models contributes to their character in a good way. In its memorandum numbered 1990/44, Ministry of Education demanded from schools to put up the visual materials with respect to great Turkish figures and other historical elements in order to provide these contributions.

Importance of the study : In addition to facilitating the learning, the use of visual materials in history education increase the permanence of the knowledge. Therefore, it is of great significance in terms of the history education to identify the content of history education related visual materials on school walls and to identify the views of the students and teachers on this topic.

Aim of the study: The aim of this study is to examine the visual materials on school walls related to the history education and the views of the students regarding these materials. The study also aims at describing the current state and making suggestions that will enable students to utilize more from these elements

Method : The scanning model has been selected in order to actually describe the state of the visual materials on school walls and students' perceptions on this matter. The visual elements have been archived by taking photographs and examined by means of document analysis. The views of the students on the subject matter have been collected though the focus group method, which is one of the qualitative methods for data collection. It has been arrived to a consensus with teachers and two field expert in determining the questions for interviews. Visual materials have been separately examined by researchers for data analysis. The analyses have been compared for the reliability of the research and an agreement has been arrived.

Study Group: In this research, the schools were randomly selected from Kahramanmaraş and other surrounding provinces and visual materials on the walls of these

schools have been examined. In addition, eight groups of students composed of 10th, 11th, and 12th grade students in these schools have been interviewed in a classroom environment. The size of the groups were between 20 and 25.

Results and Suggestions: In the context of this study, 484 visual materials related to history education and located in 25 schools have been examined. Considering the topic distribution of these history related visual materials on the walls of the schools in our sample, it has been seen that visual materials related to Ottoman History ranks first (50.8%), General Turkish History ranks second (28.1%), Turkish Republic Revolution History ranks third (17.8%), and Local History ranks fourth (3.3%). Considering the distribution of the materials according to their structural states, it has been identified that portraits rank first (60.1%), illustrations rank second (18.2%), photographs rank third (15.7%), and visual materials in other forms rank fourth (6%).

The students have stated that visual materials related to Turkish history were important but they did not utilize from them. The key reasons that they were not able to utilize from these materials were that the pictures were not current and attracting attention.

Considering the visual elements mostly remembered by students, it has been identified that 15 out of 19 visual elements were illustration paintings and remaining 4 elements were sultan portraits. It is possible to rank mostly remembered visual elements as follows: the formation of Turkish flag, Ulubatian Hasan's planting of the flag on Fort Istanbul, entrance of Fatih Sultan Mehmet into Istanbul on horseback, pushing the boats on land, and the photograph of M. Kemal Atatürk as the principal teacher.

The students that were interviewed have requested that the visual elements of great Turkish figures should be exposed starting from kindergarten; these visuals should also be put up on classrooms; these visuals should be put up on walls chronologically and in parallel with the history topics; the size of the pictures should be larger; the pictures should not be in mug shot style and should be impressive and artistic as in embossings; the text on these visuals should be in narrative form; and these visuals should be periodically replaced.

Accordingly, another suggestion could be to put up pictures on school walls that are realistic, that will enable students to perceive the history as is, and that have the quality of historical evidence. With respect to the visual materials on school walls related to the history education, the teachers have provided their opinions that the materials should be drawing attention and improving the thinking capabilities of the students.

As a conclusion, the views of teachers and students should be considered regarding the visual materials to be put up on school walls. Another suggestion would be to put up visual materials related to history education on school walls that have the quality of historical evidence, that enable the students to think, and that attract the attention of the students. It is also possible to suggest to put up the elements (in actual or visual form) on school walls related to the environment in which the school is located and that have the quality of historical evidence. The figures from local people representing different areas could take place on these visuals.